

Az iskolaérettség kritériumai

Iskolaérettség: Az iskolai életre való alkalmasságot jelenti. A gyermek testileg és lelkileg képes az iskoláskor követelményeinek megfelelni.
Nem azonos az okossággal, az intelligenciával. Egy komplex, testi-lelki-gondolkodási folyamat eredménye.

Az iskolaérettség megállapítása elsősorban az óvodapedagógusok feladata. Sok esetben önmagában az óvónői szakvélemény nem elég. Ilyenkor történik egy ún. iskolaérettségi vizsgálat, melynek célja annak felmérése, hogy a gyermek testileg, lelkileg képes lesz-e az iskoláskor követelményeinek megfelelni. Magyarországon a törvény szerint az a gyermek, aki az adott évben augusztus 31-ig betölti a 6. életévét, tanköteles. Azonban ez nem „teljesen” kötelező. Óvodavezetői engedéllyel a következő év szeptemberében, vagyis a 7 éves kor betöltése után is lehet iskolába mennie.

Egy év alatt látványos lehet az érés szociálisan, szellemileg, érzelmileg és még fizikailag is.

Az iskolakezdésről való döntés nagyban a szülő feladata is. A szülő felelőssége, ha gyermekét idő előtt beiskolázza. Az iskolaéretlen gyerek nem tud jól teljesíteni az iskolában, elmegy a kedve a tanulástól. Kezdeti kudarcai, rossz élményei kihathatnak egész tanulmányaira is. A kudarcot sem ő, sem a szülő nem tudja feldolgozni.

Ezzel az ismertetővel szeretnénk támpontokat adni a szülőknek, hogy megalapozottan, felelősségteljesen tudják meghozni döntésüket gyermekük életének a fontos fordulópontjáról.

Fizikai alkalmasság

Iskolakezdésig be kell következnie egy ún. fejlődési ugrásnak. Ez vonatkozik a testméret növekedésére is.

- **Megfelelő testi fejlettség elérése.** Kb. 120-130 cm magasság, és 20-22 kg testsúly. A kisebb súlyú gyerek fáradékonyabb, teljesítménye hullámzóbb. - **Fogváltás elindulása.**
- **Megfelelő fizikai erőnlét.** A 45 percig való padban ülés, koncentráció, az iskolatáska súlya megterheli a nem megfelelően érett szervezetet.
- **Elemi mozgások összerendezettsége.** A kúszás, mászás, lábujjhegyen-, sarkon-, külső talpélen járás, guggoló járás, szökdelés páros- és egy lábón, fejemelgetés háton- és hason fekvésben. Ezen mozgások pontatlan, hibás végrehajtása idegrendszeri éretlenségre utal, ami az olvasás-írás tanulásánál nehézséget okozhat.
- **Nagy- és finommozgások összerendezettsége.**
- **Kialakult ceruzafogás.** - **Fejlett finommotorikai mozgások.**
- **Jobb-balkéz dominancia egyértelmű felismerhetősége.** A nem megfelelő kézzel történő írástanulás beszédzavart okozhat. A dominanciák akkor hibátlanok, ha azonos oldalra esnek. Az ellentétes oldali lábhasználat a számolási készség gyengeségével jár együtt. Az ellenoldali szem használata átállíthatja a kezét. Az ilyen gyerekek gyakrabban olvasnak visszafelé, felcserélnek betűket, szótagokat. Lassúbb a szövegértés, és a szövegre való emlékezés.
- **Jól működő látás és hallás.** - **Látás- és mozgáskoordináció.**
- **Egyensúlyérzék.** Bizonytalansága figyelemkoncentrációs és magatartási zavart okozhat.
- **A keresztcsatornák jól működése.** Egymástól függetlenül képes mozgatni a végtagjait.

Pszichés alkalmasság

Az iskolaérett gyermeket foglalkoztatja a tanulás kérdése. Várja, érdeklődik az iskola felől és megjelenik a téma a játékaiban. Fontos a gyermek számára a megfelelés, a jó teljesítmény. Ilyenkor a pedagógusok szerepe is felülreprezentált. Alsó tagozatban meghatározó a véleményük. Amíg ez az érdeklődés nem alakul ki, és inkább a játékos dolgok kötik le a figyelmét, korai még az iskolakezdés.

Az iskolaérett gyermek jellemzői:

- várja az iskolát, készül rá
- elvégzi a rábízott feladatokat
- kitartó, és nem hagyja félbe a tevékenységeit
- képes kb. 20 percig figyelni
- önálló munkavégzésre képes
- a kudarcot jól tűri, elviseli a frusztrációt
- önreflexióra képes
- monotonia-tűrése kialakult
- tud nyugodtan ülni, türelmesen kivárni
- megérti az egyszerű utasításokat

Az iskola-éretlen gyermek jellemzői:

- egész személyiségében vagy több részterületen lassabban fejlődött
- nem alakult ki az iskolás testforma, vagy teherbíró képessége gyenge
- fizikailag-, szellemileg fáradékony
- figyelme könnyen elterelődik
- gondolkodása nem a tényeket ragadja meg, hanem a számára érzelmileg fontosat
- munkaérettsége nem megfelelő, játékos
- szabálytudata kialakulatlan
- a kudarcot nehezen tűri
- önuralma, akarata fejletlen, érzelmei uralkodnak felette
- esetleg túl visszahúzó, bátortalan, sok biztatást igényel

- **Feladattudat, feladattartás; Kötelességérzet.** Az iskolai munka elengedhetetlen része. A gyermek megérti, hogy vannak kötelességei, aminek akkor is eleget kell, hogy tegyen, ha nincs hozzá kedve, fáradt, vagy inkább játszana. Ha ez nem alakul ki, nehéz lesz az iskola, nyűg a tanulás.
- **Érzelmi-akarati érettség:** Tudja elfogadni, ha valami nem sikerül elsőre. Látja be, hogy hibázhat, és ne veszítse el türelmét, ne adja fel a próbálkozást. Tanulja meg, a hibázás a tanulás útja.
- **Jó kudarcűrő képesség.**
- **Érzelmi kiegyensúlyozottság jellemzi.**
- **Akarati tevékenység megerősödése.**
- **Szociális érettség.** Az osztályba való beilleszkedés elengedhetetlen feltétele a sikeres iskolai teljesítménynek.
  - Képes kapcsolatokat kialakítani és fenntartani kortársaival.
  - Ismeri és betartja a társas közösség szabályait, és azoknak megfelelően él.

- Szabálytudattal rendelkeznek, a meghatározott szabályok szerint viselkedik.
- A közösség igényeinek felismerésére képes.
- Együttműködik a felnőttel, a tanítójával, illetve társaival is.
- Elfogadja a felnőtt irányítását.
- **Felnőttekhez való viszony.** Fontos, hogy bizalommal forduljon a felnőttekhez, ha segítségre van szüksége. A szembeszegülő gyerek megnehezíti helyzetét az iskolában.

Kognitív érettség

Hat éves korára a gyermeknek széles körű ismeretekkel kell rendelkeznie az őt körülvevő világról.

- **Személyes adatainak ismerete:** Ismernie kell saját teljes nevét, szülei nevét, lakhelyét, születési évét, szülei foglalkozását; az évszakok, napszakok, napok váltakozását.
- **Testséma.** Biztonsággal ismerje saját testét. Tudja megnevezni a saját testrészeit is.
- **Jó térérzékelés.** Meg tudja különböztetni a jobb és baloldalt.
- **Téri tájékozódási képesség, térirányok felismerése térben és síkban.**
- **Vizuális megfigyelőképesség.**
- **Reprodukáló képesség térben és síkban.** Ennek hiányában képtelen lesz önállóan dolgozni, átfordítani a tanítói utasítást, mintát.
- **Soralkotási képesség, sorritmus folytatása.** E képesség nélkül lehetetlen megtanulni írni, olvasni.
- **Gestalt látás.** Fejletlensége okozza az összeolvasás nehézségét.
- **Iránykövetés képessége.** A gyermek keze képes legyen a gyors, hirtelen irányváltoztatásra.
- **Szem-kéz koordináció.** Az írás-olvasás tanulásának alapfeltétele, hogy a szemével úgy tudja követni a kezét, hogy közben nem a kezére, hanem a leírtakra figyel.
- **Alak-, szín-, forma-, és nagyságállandóság kialakulása.** Fejletlensége esetén a gyermek nem tudja megfeleltetni a kis és nagybetűket, nem tud nyomtatott szövegről írotra másolni és betűfelismerési nehézségei is lehetnek. Hiánya betűtévesztést, helyesírási nehézséget okoz.
- **Alak-háttér biztos megkülönböztetése.** Hiánya okozza a figyelem elterelődését.
- **Azonosságok, különbözőségek felismerése.**
- **Auditív megkülönböztetés.** Ez az egyes hangok elkülönítésének képessége. Komoly helyesírási nehézséget okoz.
- **Analízis-szintetizálás.** Előfeltétele az olvasás, írás megtanulásának. Azt jelenti, képes-e a gyermek hangokra bontani a szavakat, és a hangokból képes-e szavakat összerakni.
- **Átfordítási képesség.** Hiánya nehézséget okoz a tollbamondásnál, szóbeli feleletnél, rajzoláskor.
- **Beszéd-készség, beszédfejltség, anvanvelvi érettség.** Beszéde tiszta, érthető folyamatos beszéd. Szókincse, kifejezőkészsége korának megfelelő. Egy adott képről vagy témáról képes önállóan néhány összefüggő mondatot mondani.
- **Elemi gondolkodási műveletek.** Összefüggések felismerése, következtetések levonása, elemi logikai műveletek végzése, helyes ítéletalkotás. A lényeglátás megléte is nagyon fontos.
- **Problémamegoldó rutin kialakulása.**
- **Emlékezet (vizuális- és auditív) fejlettsége, felidézés képessége.** Szükséges a bevéséshez, feladattartáshoz. Hiányosságai lehetlenné teszik az ismeretek rendszerré szerveződését.
- **Mechanikus és késleltetett emlékezet fejlettsége.**
- **Figyelem-koncentráció.** A jól rögzíthető, szándékos és tartós, aktív figyelem a feltétele a tanulásnak, ismeretszerzésnek. Hiánya súlyos magatartási és beilleszkedési problémát is okozhat.
- **Emberrajz készítése.** 10-12 éves korig összefüggést mutat az IQ fejlődésével.
- **Számolási készség.** Képes egyesével növekvő sorrendben számlálni. A 10-es számkörben tud tájékozódni. Tárgyak segítségével képes elemi műveletek végzésére, pl. összeadás, kivonás.

Egyéb tudnivalók

Az iskolaérett gyermek rendelkezik az alábbi feltételekkel is, melyeknek megtanítása a szülők feladata:

- **illendően köszönés, és a megfelelő köszönési formák használata**
- **önálló öltözködés: felöltözés, levetkőzés; a ruhák összehajtogatása, ki- és visszafordítása**
- **cipőfűző megkötése; cipzár fel- és lehúzása, gombolás használata**
- **önálló tisztálkodás, kézmosás, törölköző használata; WC önálló használata; orrfújás**
- **evőeszközök megfelelő használata, kés és villa fogása**
- **önálló rendtartás a környezetében, a saját holmi el-, ki-, és bepakolása**
- **nyomtatott betűkkel íródott saját nevének felismerése**
- **saját holmik felismerése (pl. monogramról vagy ovis jelről is)**
- **megfelelő ceruzafogás; radírozás, hegyezés**
- **megfelelő színezés, színismeret**
- **rajzeszközök használata: olló, ragasztó, gyurma, ecset, vízfesték**
- **versek, mesék; dalok, mondókák ismerete**

Kérjük, szíveskedjenek az iskolakezdésig ezeket is gyakoroltatni a leendő elsős gyermekkel!

Egy-egy képesség fejletlensége még nem teszi lehetlenné a tanulást, de kisebb-nagyobb problémát már okozhat. Ha több területen mutat gyengébb teljesítményt a gyermek, felmerül az iskolaéretlenség gyanúja.

Ilyen esetekben célszerű a gyermek számára még egy évet biztosítani, hogy a teljesítményhelyzet, megfelelés folyamatos terhe nélkül, az óvodában maradván elérhesse a megfelelő fejlettséget, érettséget.

Át kell tehát jól gondolni, megfelelően érett-e a gyermek az iskolára! A döntés a gyermek egész életére kihatással lehet, mert iskolai kudarcai az élet legnagyobb kudarcai közé tartoznak...

A részletes, kibővített „Iskolaérettség kritériumai” megtalálhatóak a www.darusiskola.hu oldalon.